

Notes de viatge

III

MONTMARTRE I LA FI DE SEGLE

Hi ha moltes maneres de veure Montmartre i nosaltres no hem seguit pas la manera, diem-ne oficiosa. Dels múltiples cabarets, dancings i cinemes que comencen a la plaça Pigalle, no hem entrat en cap. Hem pujat Montmartre amunt, a l'atzar, entrant i sortint per tots els carrers i carrerons que ens ha semblat que tenien un interès als nostres ulls. En l'única cosa que hem tingut cura, ha estat en escudar-nos contra una possible *mise en escène* evocadora, preparada d'avantmà. Nosaltres —i valgu'ns la immodèstia— portàvem evocacions de Montmartre per a donar i per a vendre i en teníem prou en trepitjar aquella terra i girar la memòria enrera...

Hom diu —i deu ésser cert— que de tot el que significa el vell Montmartre ja no en queda gairebé res. Però, així i tot, Montmartre té un poder suggestiu incomparable. A Barcelona no tenim un equivalent històric semblant. Sense una imaginació gaire exuberant ni excessivament poètica, hom pressent tot el que ha significat per a una generació, tot el món de bombolles i serpentines que han guardat i amorosit paternalment aquelles parets rònegues, plenes de molsa i de misèria i aquells carrers discolors, rebels encara a la urbanització implacable. Maurice Utrillo ha recollit tota l'essència i tota la poesia d'aquests carrers que ens parlen de tan endins. Perquè d'aquests carrers, com de molts barris humils, hom en percep i endevina tota la humanitat que hi ha amagada a les seves pedres, com si els seus habitants s'haguessin posat a estendre l'ànima al balcó. I la poesia urbana —o la pintura, o el cinema,— tan segle XX, tan moderna, potser és poesia, perquè aquelles parets, aquell fanal i aquella finestra de la gàbia i dels geranis, ens parlen d'algunes coses que no són ben bé d'aquest segle. René Clair —ja que de René Clair parlàvem en les notes darreres— ha sabut copsar tota aquesta poesia. I costa molt, i és un mèrit que pot satisfer a un artista, per exigent que sigui, quan hom ha sentit

exclamar unànimament al seu entorn: «Es això!»

Per les escales de certs carrers de Montmartre i davant de tipus tan específicament *rené-clairians*, nosaltres ens imaginàvem el succés que devia ésser per als parisencs un film de René Clair. I pensàvem que això és art popular, poesia veritable...

Una de les coses més sorprenents de Montmartre, és la calma, el silenci apacible que hom nota a tots els carrers, tan relativament a prop de les vies populoses, com si, més que una ciutat viva, representés un record sentimental d'altres temps. En mig d'aquesta quietud, nosaltres ens imaginàvem el bé que es deu poder treballar en una d'aquelles mansardes, sentint tan a prop els batecs del cor de París, de les lluites apassionants, de les darreres recerques, però al mateix temps la tranquil·litat d'esperit, el silenci acollidor que permeti de treballar amb tota lucidesa i amb la consciència clara de la pròpia obra.

Montmartre té, exteriorment, aquest aspecte cordial, acollidor, una mica provincial, una mica absent, que segurament no deu tenir cap més barri de París. Les botigues, la majoria d'elles, no viuen més que de records, d'uns temps que han estat. Veureu reproduccions, gravats, pintures i objectes multiformes que vessen per tots els aparadors, que no representen més que un homenatge humilíssim i sentimental al seu passat, naturalment de cara a la realitat turística. En aquest aspecte creiem que París hi posa una atenció important, elogiàble de totes maneres. Segurament trobaríem poques ciutats que amb una població tant densa com aquesta i que estigués tant, i tant viure al dia, hi hagués, al mateix temps, el respecte i la conservació del seu passat, amb aquest instint tan intel·ligent i afrodisiac que tenen els francesos de la bellesa.

L'ànima de les figures de Toulouse-Lautrec, encara es belluga pels carrers de Montmartre...

FRANCESC SERRA

J. Umbert, 30132

Telèfon núm. 2

DE COL·LABORACIÓ

L'ÀVIA

L'àvia cus. Té un cove de roba blanca al costat, que va repassant. Agafa les peces amb molt compte, se les mira detingudament i allà on li sembla dona uns punts amb certa calma.

Al seu davant hi seu la néta. Té a la falda una peça de roba de color que cus amb afany. Té uns quinze anys. L'àvia voreja els setanta. Una, viu d'il·lusions; l'altre, de records. Cas paradoxal. En aquestes edats els temperaments se semblen. La néta té per confidenta a l'àvia. Tot li conta, tot li pregunta; les seves il·lusions sempre troben en la velleta paraules d'esperança.

—Padrina, expliqueu-me alguna cosa?— fa la néta.

—Què vols que t'expliqui?— contesta l'àvia.

—Voldria saber què fèieu quan éreu com jo.

—Què vols que fes? El mateix que tu fas ara.

—Diuen que quan éreu jove fèieu molt goig...

—La joventut sempre és bonica, sempre en fa de goig... Que vols dir que tu no en fas?

—No ho sé; però en voldria fer força. Com li diré jo? Voldria poder anar ben mudada; que quan passés pel carrer, tots els joves és gressin per mirar-me.

—Ai, infeliç, que n'ets de tonta! Que no ho saps què no està bé que una noia digui això?

—Perdoni. Vostè ja no ho dirà a ningú, oi?

—No passis ànsia. Jo també, quan era com tu, ho pensava; però mai no ho havia explicat a ningú. Ara, que tampoc no tenia àvia, jo.

—Dieu me, padrina; quants promesos havíeu tingut?

—Què vols saber?... Que arribes a ésser tafanera! Mira, de promesos només n'havia tingut un, que era el teu avi.

—Que m'agradaria tenir promès! Que fos ben guapo, elegant, ric... Que l'estimaria, padrina!...

—Què saps, criatura, d'això? I que trigaràs a saber-ho! L'estimació és com una planta: que comença essent petita, va creixent...